

Asia C-335/21

**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan nojalla esitetyn
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä**

Jättämispäivä:

27.5.2021

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Juzgado de Primera Instancia n.º 10 *bis* de Sevilla (Espanja)

Ennakkoratkaisupyynnön tekemispäivä:

24.5.2021

Kantaja:

Delia

Vastaaja:

Vicente

Pääasian kohde

Maksamattomien palkkioiden perimistä koskeva menettely – Asianajajien asiakkaille tarjotuista palveluista perimät palkkiot – Asianajajapalkkioiden määrittäminen asianajajayhteisön vahvistaman ohjeellisen taulukon mukaisesti – Tuomioistuimen kirjaajan asianajajapalkkion määrästä antama päätös – Kyseisestä päätöksestä tuomioistuimessa nostettu kanne

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeudellinen perusta

Direktiivi 93/13/ETY – Kuluttajasopimusten kohtuuttomat ehdot – Oikeudellisten palvelujen tarjoamista koskeva sopimus – Tuomioistuinmenettely asianajajapalkkion perimiseksi – Menettely, jossa rajoitetaan tuomioistuimen mahdollisuutta tutkia viran puolesta kuluttajasopimuksen ehtojen mahdollista kohtuuttomuutta – Direktiivi 2005/29 – Sopimattomat kaupalliset käytännöt

Ennakkoratkaisukysymykset

1. Voidaanko *direktiivin 93/13 ja siinä tarkoitetun tehokkuusperiaatteen, tarkasteltuina yhdessä perusoikeuskirjan 47 artiklassa tarkoitetun tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevan oikeuden* kanssa, mukaisena pitää sellaista asianajajan käynnistämää maksamattomien palkkioiden perimistä koskevaa summaarista menettelyä, jossa tuomari ei voi tutkia viran puolesta kuluttajasopimuksen ehtojen mahdollista kohtuuttomuutta, koska hän ei missään vaiheessa osallistu kyseiseen menettelyyn, ellei asiakas riitautaa vaatimusta ja ellei jompikumpi osapuolista sen jälkeen nosta kannetta tuomioistuimen kirjaajan antamasta lopullisesta päätöksestä, jolla kyseinen vaatimus on ratkaistu?
2. Voidaanko *direktiivin 93/13 ja siinä tarkoitetun tehokkuusperiaatteen, tarkasteltuina yhdessä perusoikeuskirjan 47 artiklassa tarkoitetun tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevan oikeuden* kanssa, mukaisena pitää sitä, että tällaisessa menettelyssä tuomioistuimen viran puolesta tai asianosaisten pyynnöstä mahdollisesti tekemä sopimusehtojen kohtuuttomuuden valvonta tapahtuu muun kuin lainkäyttöelimen, kuten tuomioistuimen kirjaajan, tekemästä päätöksestä nostetun kanteen yhteydessä, kun tällainen muutoksenhaku voi lähtökohtaisesti koskea ainoastaan kyseisen päätöksen kohdetta ja kun siinä ei voida käyttää muita todistuskeinoja kuin asianosaisten ennestään esittämiä asiakirjatodisteita?
3. Onko käsiteltävässä asiassa kyseessä olevan kaltaisen, asianajajan ja kuluttajan väliseen sopimukseen sisältyvän ehdon, jossa määrätään asianajajapalkkioiden maksamisesta siinä erityistapauksessa, että asiakas asianajajan tietämättä tai hänen neuvonsa vastaisesti luopuu kanteesta ennen tuomioistuinmenettelyn päättymistä tai sopii kyseisen elimen kanssa muusta järjestelystä, katsottava kuuluvan *direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdan* soveltamisalaan, koska sitä on pidettävä sopimuksen pääkohdetta, käsiteltävässä tapauksessa hintaa, koskevana ehtona?
4. Jos edelliseen kysymykseen vastataan myöntävästi, voidaanko kyseistä ehtoa, jossa asianajajapalkkiot vahvistetaan viittaamalla sellaiseen asianajajayhteisön palkkiotaulukkoon, jossa annetaan tapauskohtaisesti erilaisia sääntöjä, ja josta ei mainittu mitään ennen sopimuksen tekoa annetuissa tiedoissa, pitää *direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdassa* tarkoitetulla tavalla selkeänä ja ymmärrettävänä?
5. Jos edelliseen kysymykseen vastataan kieltävästi, voidaanko direktiivissä 2005/29 tarkoitettuna sopimattomana kaupallisena käytäntönä pitää sitä, että asianajajan ja kuluttajan väliseen sopimukseen sisällytetään kyseessä olevan kaltainen ehto, jossa asianajajapalkkiot vahvistetaan ainoastaan viittaamalla sellaiseen asianajajayhteisön palkkiotaulukkoon, jossa annetaan tapauskohtaisesti erilaisia sääntöjä, ja josta ei mainittu mitään kaupallisessa tarjouksessa ja ennen sopimuksen tekoa annetuissa tiedoissa?

Unionin oikeussäännöt, joihin viitataan

- Euroopan unionin perusoikeuskirja, 47 artikla
- Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annettu neuvoston direktiivi 93/13/ETY, johdanto-osan 21 ja 24 perustelukappale ja 3 ja 4 artikla, 6 artiklan 1 kohta ja 7 artiklan 1 kohta
- Sopimattomista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla 11.5.2005 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2005/29/EY, 2 artiklan 1 kohdan d alakohta ja 5, 6, 7 ja 11 artikla

Kansalliset oikeussäännöt, joihin viitataan

- Siviiliprosessilaki (Ley de Enjuiciamiento Civil, jäljempänä LEC)

LEC:n 35 §:n mukaan asianajaja voi vaatia puolustamaansa asianosaista maksamaan palkkiot, jotka hän on asianajajalle velkaa tämän tarjoamista palveluista. Vaatimuksen esittämisen jälkeen tuomioistuimen kirjaaja kehottaa velallista maksamaan vaatimuksessa ilmoitetun määrän tai riitauttamaan vaatimuksen. Jos vaatimus riitautetaan, tuomioistuimen kirjaaja vahvistaa päätöksellään asianajajapalkkion määrän, joka on maksettava täytäntöönpanon uhalla. Mainitusta päätöksestä voidaan nostaa kanne tuomioistuimessa.

- Ammattialajärjestöistä 13.2.1974 annettu laki 2/1974 (Ley 2/1974, de 13 de febrero, sobre Colegios Profesionales, sellaisena kuin se on muutettuna 22.12.2009 annetulla lailla 25/2009 (BOE 308, 23.12.2009))

Kyseisen lain mukaan ammattialajärjestöt eivät saa vahvistaa ohjeellisia palkkiotaulukoita tai muitakaan palkkioiden määrittämistä koskevia ohjeita, sanotun kuitenkaan rajoittamatta neljännen lisäsäännöksen soveltamista. Kyseisen lisäsäännöksen mukaan ammattialajärjestöt voivat vahvistaa ohjeellisia palkkioperusteita ainoastaan oikeudenkäyntikulujen vahvistamista ja maksamattomien asianajajapalkkioiden perimistä varten.

- Asianajajalaista 22.6.2001 annettu asetus 658/2001 (Real Decreto 658/2001, de 22 de junio, por el que se aprueba el Estatuto General de la Abogacía Español) (BOE 164, 10.7.2001), sellaisena kuin se oli voimassa pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikaan.

Espanjan asianajajalaissa, sellaisena kuin se oli voimassa pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikaan, säädetään, että asianajajalla on oikeus saada palveluistaan asianmukainen palkkio ja oikeus korvaukseen hänelle aiheutuneista kustannuksista. Asianajajapalkkion määrästä sovitaan vapaasti asiakkaan ja asianajajan kesken ammattieettisiä sääntöjä ja vilpillistä kilpailua koskevia sääntöjä noudattaen. Asianajajalaissa myös säädetään, että jollei nimenomaisesti

toisin sovita, palkkioiden määrittämisessä voidaan ottaa huomioon asianajajayhteisön sille alalle, jolla kyseinen asianajaja toimii, vahvistamat ohjeelliset palkkiotaulukot ja että näitä taulukoita sovelletaan joka tapauksessa täydentävästi sopimuksen ohella ja että niitä sovelletaan tilanteessa, jossa vastapuoli veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

- Kuluttajien ja käyttäjien suojelusta annetun yleisen lain ja muiden täydentävien lakien konsolidoidun toisinnon hyväksymisestä 16.11.2007 annettu kuninkaan asetus nro 1/2007 (Real Decreto Legislativo 1/2007, de 16 de noviembre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la defensa de los consumidores y usuarios y otras leyes complementarias) (BOE 287, 30.11.2007), sellaisena kuin se oli voimassa pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikaan.

Kyseisen lain 20 §:ssä säädetään, että kaupallisissa menettelyissä on ilmoitettava vähintään seuraavat tiedot, jolleivät ne ilmene selvästi asiayhteydestä: lopullinen kokonaishinta, mukaan luettuina kaikki verot, tarvittaessa erittelemällä tarjoukseen sisältyvien lisämaksujen tai alennusten ja kuluttajalle tai käyttäjälle vyörytettävien lisäkustannusten määrät. Tilanteissa, joissa hintaa ei tavarain tai palvelun luonteen vuoksi voida määrittää tarkasti kaupallisessa tarjouksessa, on ilmoitettava sen määrittämissä perusteet, jotta kuluttaja tai käyttäjä voi selvittää hinnan. Siinä tapauksessa, että kuluttajan tai käyttäjän maksettaviksi tulevia lisäkustannuksia ei voida objektiivisista syistä määrittää etukäteen, on ilmoitettava näiden lisäkustannusten olemassaolosta ja arvioidusta määrästä, jos se on tiedossa.

Kyseisen lain 60 §:ssä säädetään, että elinkeinonharjoittajan on ennen sopimuksen tekoa annettava kuluttajalle tai käyttäjälle selkeästi, ymmärrettävästi ja tarkoituksenmukaisesti asiaankuuluvat, oikeat ja riittävät tiedot sopimuksen pääasiallisista ominaispiirteistä ja etenkin sen oikeudellisista ja taloudellisista edellytyksistä sekä sopimuksen kohteena olevista tavaroista tai palveluista.

Yhteenveto tosiseikoista ja menettelystä pääasiassa

- 1 Delia (jäljempänä asiakas) ja asianajaja Vicente (jäljempänä asianajaja) tekivät 9.2.2017 oikeudellisten palvelujen tarjoamista koskevan sopimuksen, jossa asianajajalle annettiin toimeksi vaatia pankkia palauttamaan asiakkaan kohtuuttomien sopimusehtojen nojalla maksamat summat.
- 2 Oikeudellisten palvelujen tarjoamista koskevaan sopimukseen sisältyi ehto, jossa määrättiin, että asiakas sitoutuu noudattamaan asianajajan ohjeita ja että jos asiakas asianajajan tietämättä tai hänen neuvonsa vastaisesti luopuu kanteesta ennen tuomioistuimenmenettelyn päättymistä tai sopii pankin kanssa muusta järjestelystä, hänen on maksettava asianajajalle oikeudenkäyntikulujen vahvistamiseen tarkoitetun Sevillan asianajajayhteisön palkkiotaulukon (Baremo del Colegio de Abogados de Sevilla para Tasación de Costas) mukainen palkkio kanteen nostamisesta.

- 3 Ennen sopimuksen tekoa asianajaja oli ilmoittanut asiakkaalle oikeudellisten palvelujen hintaehdot käsin kirjoitetussa viestissä. Mistään ei käy ilmi, että kyseisessä viestissä olisi annettu konkreettisia tietoja riidanalaisesta ehdosta. Asiakas väittää myös, että asianajaja otti häneen yhteyttä Facebook-viestillä, jossa ei myöskään mainittu kyseistä ehtoa.
- 4 Ennen kanteen nostamista asianajaja esitti 22.2.2017 pankille tuomioistuimen ulkopuolisen maksuvaatimuksen.
- 5 Asiakas sai tarkemmin määrittelemättömänä päivänä kotiosoitteeseensa pankin 2.6.2017 päivätyn vastauksen, jossa pankki ilmoitti hyväksyvänsä tuomioistuimen ulkopuolisen maksuvaatimuksen ja tarjoutui palauttamaan asiakkaalle tämän liikaa maksamat 870,67 euroa.
- 6 Asianajaja nosti 12.6.2017 ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa kanteen, jossa pankkia vaadittiin palauttamaan asiakkaan pankin kanssa tekemänsä sopimuksen kohtuuttomien ehtojen perusteella liikaa maksamat summat.
- 7 Asiakas päätti hyväksyä pankin tarjouksen.
- 8 Asianajaja lähetti 13.6.2017 asiakkaalle faksin, jossa hän asiakkaan kanssa samana aamuna käymäänsä keskusteluun viitaten ilmaisi tyytymättömyytensä siihen, että asiakas oli hyväksynyt pankin tarjouksen, vaikka kanne oli jo nostettu.
- 9 Ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen jätettiin 25.9.2017 kirjelmä, jossa ilmoitettiin asiakkaan luopuneen kanteesta. Tämän seurauksena asian käsittely lopetettiin.
- 10 Asianajaja esitti 13.11.2017 maksamattomien palkkioiden perimistä koskevan menettelyn mukaisesti ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa asianajajapalkkion maksuvaatimuksen, joka oli suuruudeltaan 1 105,50 euroa korotettuna arvonlisäverolla eli yhteensä 1 337,65 euroa. Tämä summa oli laskettu soveltamalla oikeudenkäyntikulujen vahvistamiseen tarkoitettun Sevillan asianajajayhteisön palkkiotaulukon sääntöjä.
- 11 Asiakas riitautti vaatimuksen asiaa hoitamaan määrätyn oikeusavustajan välityksellä, koska hän piti sitä aiheettomana. Tämä annettiin tiedoksi asianajajalle, joka ei vastannut siihen määräajassa. Tuomioistuimen kirjaaja antoi 15.10.2020 päätöksen, jolla hylättiin asiakkaan vaatimus, vahvistettiin asianajajan palkkiosaatavan määräksi 1 337,65 euroa ja määrättiin maksamaan se 15 päivän kuluessa täytäntöönpanon uhalla. Asiakas nosti tästä päätöksestä kanteen ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa. Kanne otettiin tutkittavaksi ja annettiin tiedoksi asianajajalle, jotta tämä voi esittää siihen vastineensa. Asianajaja esitti vastineen, jossa hän vaati, että asiakkaan kanne hylätään ja asiakas velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

- 12 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on epävarma siitä, miten käsiteltävä kanne on ratkaistava, ja on sen vuoksi päättänyt pyytää asiassa ennakkoratkaisua.

Asianosaisten väitteet pääasian oikeudenkäynnissä

- 13 Asiakas väittää, että asianajajan kanssa tehty sopimus on kohtuuton, koska siihen sisältyy muun muassa ehto, jossa määrätään, että asiakkaan luopuessa kanteesta asianajajapalkkio lasketaan palkkiotaulukon mukaisesti. Asiakas tarkoittaa, ettei kyseinen sopimus vastaa asianajajan ennen sopimuksen tekoa antamia tietoja, sillä tämä oli ilmoittanut asiakkaalle, että palkkion määrä on enintään 10 prosenttia pankin palauttamasta määrästä, minkä asiakas on jo maksanut. Asiakas myös väittää, ettei riidanalainen ehto tule sovellettavaksi, koska kyse ei tosiasiallisesti ollut kanteesta luopumisesta, sillä kannetta ei koskaan otettu tutkittavaksi. Asiakas väittää vielä, että asianajaja nosti kyseisen kanteen ainoastaan saadakseen itselleen suuremman palkkion. Näin ollen asiakas vaatii, että tuomioistuimen kirjaajan päätös kumotaan ja että asianajajapalkkion maksuvaatimus todetaan aiheettomaksi.
- 14 Asianajaja väittää, että kohtuuttomia ehtoja ei ole, että hän ilmoitti asiakkaalle faksilla seurauksista, joita asiakkaalle aiheutuisi siitä, että tämä sopi pankin kanssa muista järjestelyistä, että kanne oli nostettu jo ennen kuin asiakas sopi pankin kanssa näistä muista järjestelyistä ja että pankkia vastaan nostetun kanteen valmistelutyö ja muut kustannukset olivat jääneet asianajajan vastattaviksi. Näin ollen hän vaatii, että asiakkaan nostama kanne hylätään ja että asiakas veloitetaan vastaamaan oikeudenkäyntikuluista.

Yhteenveto ennakkoratkaisupyynnön perusteista

- 15 Käsiteltävässä asiassa on kyse yhtäältä menettelyllisistä ja toisaalta aineellisista ongelmista.
- 16 Menettelyllisistä ongelmista (ensimmäinen ja toinen ennakkoratkaisukysymys) on todettava, että Espanjassa asianajajalla on käytettävissään useita keinoja vaatia oikeusteitse asiakasta maksamaan palkkiot, jotka tämä on asianajajalle velkaa hänen tuomioistuinmenettelyissä tarjoamistaan palveluista. Yksi näistä keinoista on maksamattomien palkkioiden perimistä koskeva menettely.
- 17 Maksamattomien palkkioiden perimistä koskeva menettely on summaarinen menettely, jossa menettelylliset takeet ovat rajalliset ja jonka ainoana tarkoituksena on vaatia asiakasta täytäntöönpanon uhalla maksamaan palkkiot, jotka hän on velkaa asianajajalle. Menettelyä hoitaa tuomioistuimen kirjaaja, joka Tribunal Constitucionalin (Espanjan perustuslakituomioistuin) oikeuskäytännön ja unionin tuomioistuimen 16.2.2017 antaman tuomion Margarit Panicello (C-503/2015, EU:C:2017:126) mukaan ei ole lainkäyttöelin. Maksamattomien palkkioiden perimistä koskevassa menettelyssä tuomioistuimen kirjaaja arvioi, onko asianajajan ammattitoiminnastaan vaatima palkkio asianmukainen, tarkastaa,

että asianajajalla todella on saatavia puolustamaltaan osapuolelta, ja määrittää näiden saatavien määrän.

- 18 Maksamattomien palkkioiden perimistä koskeva menettely voi kohdistua myös direktiivin 93/13 soveltamisalaan kuuluviin sopimuksiin, koska 15.1.2015 annetun tuomion *Birutė Šiba* (C-537/13, EU:C:2015:14) mukaan asianajajan ja asiakkaan välisiin sopimuksiin sovelletaan kyseistä direktiiviä. Kyseinen menettely on kuitenkin järjestetty niin, ettei tuomari välttämättä koskaan pääse tutkimaan tällaista sopimusta. Tuomari voi nimittäin osallistua menettelyyn vain siinä tapauksessa, että asiakas riitauttaa palkkion maksuvaatimuksen ja että jompikumpi osapuolista nostaa sen jälkeen kanteen tuomioistuimen kirjaajan päätöksestä, jolla kyseinen vaatimus on ratkaistu. Menettelyssä ei siten ole varattu missään vaiheessa tuomarille tilaisuutta tutkia viran puolesta, ovatko sopimukseen sisältyvät ehdot mahdollisesti kohtuuttomia.
- 19 Vaikka unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä veloitetaan tuomioistuimet tutkimaan sopimusehdon mahdollinen kohtuuttomuus viran puolesta, kun niillä on käytettävissään tähän tarvittavat tosiseikat ja oikeudelliset seikat, maksamattomien palkkioiden perimistä koskevassa menettelyssä on tiettyjä erityispiirteitä, joiden vuoksi tätä veloitetta on tarpeen selventää. Nämä erityispiirteet ovat seuraavat: se, että tuomioistuimen kirjaaja ei ole lainkäyttöelin, menettelyn summaarisuus ja se, että tuomari osallistuu asian käsittelyyn ainoastaan menettelyn viimeisessä vaiheessa ja vain, jos asiakas päättää riitauttaa palkkion maksuvaatimuksen ja jos jompikumpi osapuolista sen jälkeen päättää nostaa kanteen tuomioistuimen kirjaajan päätöksestä, jolla kyseinen vaatimus on ratkaistu. Lisäksi on todettava, että tällaisissa tilanteissa on tavallisesti välttämätöntä arvioida aineellisia seikkoja, kuten riidanalaisen ehdon luonnetta, annettujen tietojen laajuutta ja sopimuksen vakiomuotoisuutta, joita on vaikea tutkia summaarisen menettelyn viimeisessä vaiheessa, jossa on vain rajalliset mahdollisuudet riitauttamisperusteiden esittämiseen ja todisteluun.
- 20 Vaikka pitää paikkansa, että asiakas voi myöhemmin panna vireille pääasiamenettelyyn, jossa vedotaan asianajajan kanssa tehdyn sopimuksen ehtojen kohtuuttomuuteen, se, että asiakas joutuu lopulta turvautumaan tällaiseen menettelyyn, jossa asianajajan käyttäminen on pakollista ja jossa hänet voidaan velvoittaa vastaamaan oikeudenkäyntikuluista, jos kanne hylätään, ei myöskään vaikuta direktiivissä 93/13 tarkoitetun tehokkuusperiaatteen mukaiselta. Palkkion perimiseksi aloitettavasta täytäntöönpanomenettelystä on todettava, että se, aloitetaanko maksamattomien palkkioiden perimistä koskevan menettelyn jälkeen täytäntöönpanovaihe, johon tuomari jo osallistuu, riippuu väistämättä asianajajan aloitteesta (asiakas saattaa nimittäin maksaa saatavan vapaaehtoisesti, jolloin täytäntöönpanovaihetta ei ole tarpeen käynnistää); täytäntöönpanomenettelyssä ei ole varattu kuluttajalle mahdollisuutta vedota ehtojen kohtuuttomuuteen.
- 21 Unionin tuomioistuin on tunnetusti todennut 25.10.2018 antamassaan määräyksessä *Elena Barba Giménez* (C-426/17, EU:C:2018:858), että ”pääasiassa kyseessä olevan kaltaisissa tuomioistuimen kirjaajan toimivaltaan kuuluvissa

menettelyissä toimivaltaisen täytäntöönpanotuomioistuimen tehtävänä on määrätä maksettavan summan täytäntöönpanosta, ja sen on – tarvittaessa viran puolesta – tutkittava, onko oikeudenkäyntiasiamiehen tai asianajajan ja tämän asiakkaan väliseen sopimukseen sisältyvä ehto mahdollisesti kohtuuton”. Tässä lausumassa kuitenkin ainoastaan toistetaan se, mitä 16.2.2017 annetusta tuomiosta Margarit Panicello (C-503/15, EU:C:2017:126) ilmenee, vaikkakin hieman eri tarkoituksessa. Tuomiossa Margarit Panicello näyttää nimittäin olevan kyse sen määrittelemisestä, mikä elin on toimivaltainen pyytämään ennakkoratkaisua, mutta vaikuttaa siltä, ettei siinä kuitenkaan päätellä, että maksamattomien palkkioiden perimistä koskevaa menettelyä on pidettävä unionin lainsäädännön mukaisena, koska tuomarilla on mahdollisuus tutkia ehtojen kohtuuttomuus täytäntöönpanovaiheessa. Unionin tuomioistuin on todennut useaan otteeseen, että sopimusehtojen kohtuuttomuus on tutkittava ennen kuin täytäntöönpano kohdistetaan kuluttajaan [ks. esim. tuomio Profit Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711), 44, 61–64 ja 71 kohta].

- 22 Edellä esitetyn perusteella on epäselvää, onko maksamattomien palkkioiden perimistä koskeva menettely direktiivin 93/13 ja siinä vahvistetun tehokkuusperiaatteen, tarkasteltuina yhdessä perusoikeuskirjan 47 artiklassa tarkoitettujen tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevan oikeuden kanssa, mukainen.
- 23 Siltä osin kuin on kyse aineellisesta ongelmasta (kolmas, neljäs ja viides ennakkoratkaisukysymys), käsiteltävässä asiassa on selvitettävä sen asianajajan ja asiakkaan väliseen sopimukseen sisältyvän ehdon luonne, jossa vahvistetaan asianajajapalkkiot, jotka asiakkaan on maksettava siinä tapauksessa, että hän syyistä tai toisesta luopuu kanteesta ennen menettelyn päättymistä tai sopii pankin kanssa muista järjestelyistä asianajajan tietämättä tai vastoin hänen neuvoaan.
- 24 Siinä tapauksessa, että unionin tuomioistuin toteaa, että kansallinen tuomioistuin voi maksamattomien palkkioiden perimistä koskevan menettelyn yhteydessä ja kannetta ratkaistessaan hyvin arvioida, ovatko sopimusehdot mahdollisesti kohtuuttomia, herää kysymys, kuuluuko riidanalainen ehto direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdan soveltamisalaan, sellaisena kuin unionin tuomioistuin on sitä tulkinnut.
- 25 Riidanalaista ehtoa voitaisiin pitää pikemminkin vahingonkorvaus- tai sopimussakkoehdtona kuin suoranaishintana, koska sitä sovelletaan siinä erityistapauksessa, että asiakas luopuu kanteesta menettelyn käynnistämisen jälkeen tai sopii yksipuolisesti muista järjestelyistä pankin kanssa. Jos kyseisen ehdon kuitenkin katsotaan liittyvän hintaan, sitä voitaisiin pitää kohtuuttomana, jos sitä ei ole laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi. Ehdon luonne siis määrää, miten sitä on arvioitava ja millä tavoin sen laillisuutta voidaan valvoa.
- 26 Siinä tapauksessa, että riidanalaisen ehdon katsotaan kuuluvan direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdan soveltamisalaan, käsiteltävän asian ratkaisemiseksi on selvitettävä, voidaanko ehtoa pitää selkeänä ja ymmärrettävänä. Tätä on syytä epäillä, koska käsiteltävässä asiassa kyseessä olevassa ehdossa ei vahvisteta

palkkion täsmällistä määrää eikä myöskään sen prosenttiosuutta pankin palauttamasta määrästä eikä sen laskentamenetelmää, vaan siinä ainoastaan viitataan asianajajayhteisön ohjeelliseen palkkiotaulukkoon.

- 27 Näistä palkkiotaulukoista on todettava, että asianajajayhteisö on äskettäin hyväksynyt ne. Ammattialajärjestöistä annetusta laista, sellaisena kuin se on muutettuna lailla 25/2009, ilmenee, että ammattialajärjestöt eivät saa vahvistaa ohjeellisia palkkiotaulukoita tai muitakaan palkkioiden määrittämistä koskevia ohjeita, paitsi jos ne on tarkoitettu käytettäväksi yksinomaan ohjeellisesti oikeudenkäyntikulujen vahvistamista ja maksamattomien asianajajapalkkioiden perimistä koskevissa tuomioistuimenmenettelyissä, joissa on LEC:n nojalla pyydettävä asianajajayhteisön lausuntoa siitä, ovatko asianajajien vaatimat palkkiot asianmukaisia. Asianajajalaissa, sellaisena kuin se oli voimassa asiakkaan ja asianajajan välisen sopimuksen tekopäivänä, säädettiin, että palkkiotaulukot voidaan ottaa huomioon palkkioiden määrittämisessä, jollei nimenomaisesti muuta sovita, vaikkakin tämä säännös on ammattialajärjestöistä annettuun lakiin lailla 25/2009 tehdyn muutoksen vastainen. Kuten asiakkaan ja asianajajan välisestä sopimuksesta ilmenee, käsiteltävässä asiassa asianajaja on käyttänyt taulukkoa palkkionsa määrittämiseen siinä tapauksessa, että asiakas asianajajan tietämättä tai vastoin hänen neuvoaan luopuu kanteesta tai sopii pankin kanssa muista järjestelyistä.
- 28 Toisaalta mistään ei ilmene, että asianajaja olisi ilmoittanut asiakkaalle riidanalaisesta ehdosta, koska hänen asiakkaalle osoittamassaan käsin kirjoitetussa viestissä ei ole siitä mitään mainintaa, eikä sitä myöskään mainita selvästi osapuolten tekemässä sopimuksessa. Mistään ei myöskään ilmene, että palkkiotaulukko olisi julkinen niin, että asiakas olisi käsiteltävässä tapauksessa voinut tutustua siihen. Lisäksi on todettava, ettei palkkiotaulukkoa ole laadittu kovin selvästi. Siinä ei nimittäin täsmennetä, millä perusteilla asianajajapalkkiot lasketaan, ja siinä viitataan useisiin eri sääntöihin, joiden valitseminen jää asianajajan omaan harkintaan. Vaikka on hyvin mahdollista, ettei palvelujen täsmällistä hintaa voida vahvistaa sopimuksen tekohetkellä, olisi edellytettävä, että määritetään vähintään laskentaperusteet, joiden perusteella asiakas voi suurin piirtein arvioida maksettavakseen tulevan palkkion määrän.
- 29 Kuten unionin tuomioistuin on useissa tuomioissa, esimerkiksi 15.3.2012 antamassaan tuomiossa Jana Pereničová (C-453/10, EU:C:2012:144) todennut, se, ettei ehto ole avoin, ei automaattisesti tarkoita sitä, että ehtoa on pidettävä direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla kohtuuttomana. Kaupallisen menettelyn toteaminen sopimattomaksi on vain yksi niistä seikoista, joihin toimivaltainen tuomioistuin voi direktiivin 93/13 4 artiklan 1 kohdan mukaisesti nojautua arvioidessaan sopimusehtojen kohtuuttomuutta.
- 30 Edellä esitetyn perusteella on merkityksellistä selvittää, voidaanko direktiivissä 2005/29 tarkoitettuna sopimattomana kaupallisena menettelynä pitää sellaista asiakkaan ja asianajajan väliseen sopimukseen sisältyvää ehtoa, jossa asianajajan palkkiot vahvistetaan viittaamalla asianajajayhteisön palkkiotaulukoihin ilman,

että kaupallisessa tarjouksessa ja asiakkaalle annetuissa ennakkotiedoissa mainitaan mitään kyseisestä ehdosta.

TYÖASIAKIRJA